

کارگاه
مهارت‌های تدریس
و
مدیریت کلاس

روزن شاین:

◆ درس خوب معلم از چشمان شاگردانش مشاهده می‌شود

◆ اما درس موفقیت آمیز معلم از رفتار و کردار فراگیران مشخص خواهد شد

ملزومات مدیریت مؤثر کلاس درس:

۱- شناخت نسبت به فراگیران (مخاطب شناسی)

- مفهوم مخاطب شناسی؟

پیامبر اکرم (ص):

من عملَ علی غیر علم کان ما یفسد اکثر ممّا یصلح

روسو:

جریان تربیت باید مبتنی بر شناخت مخاطب باشد و الا
هرچه جلو تر برویم گمراهتر می شویم.

چگونه می توان به این شناخت رسید:

- ۱- تعلیم و تربیت و مراحل آن: دکتر غلامحسین شکوهی
- ۲- تربیت و مراحل آن: ترجمه دکتر علی محمد کاردان
- ۳- رشد و شخصیت کودک: ترجمه مهشید یاسائی

و ...

بحث ویژه:

شکاف بین نسلی (چگونگی تنظیم روابط با نسل جدید)

- طرح مسئله؟

- چگونگی مواجهه شدن با این پدیده

منابع

1. گسست نسل‌ها: انتشارات جهاد دانشگاهی
2. نامه ۳۱ نهج البلاغه
3. اسلام و نیازهای زمان (استاد مطهری)
4. پیامبر و دیوانه: جبران خلیل جبران ترجمه نجف دریا بندری

بخشی از سخنان جبران خلیل جبران

- شما می‌توانید مهر خود را به آنها بدهید اما نه اندیشه‌های خود را زیرا که آنان اندیشه‌های خود را دارند
- شما می‌توانید تن آنها را در خانه نگاه دارید اما نه روحشان را زیرا که روح آنها در خانه فرد است که شما را به آن راهی نیست حتی در خواب.
- شما می‌توانید بکوشید تا همانند آنها باشید لکن هرگز مکوشید که آنان را همانند خود سازید

سخن پستالوزی:

علیه مقاصد یا تمایلات شما کینه‌ای را احساس نمی‌کنیم و نسبت به آنها تجاوزی را روا نمی‌داریم دور باد از ما که بخواهیم شما را همانند خودمان یا اکثر از معاصرانمان تربیت کنیم شما باید به یاری مراقبت‌های ما آنگونه که طبیعت شما اقتضا می‌کند تربیت شوید

۲- انعطاف در برخوردها (پرهیز از شیوه‌های استبدادی)

- تنبیه بدنی و دلایل رد آن:

سخن جان لاك: بدیهی است که تنبیه بدنی گاهی ضرورت پیدا می‌کند لکن هدف در پرورش اخلاقی آن است که ترس از شرمساری غالب بر ترس از تنبیه باشد

نکات مهم تربیتی در زمینه تنبیه:

الف: با آگاهی همراه کنیم

ب: با حالت عاطفی همراه کنیم

ج: تناسب را رعایت کنیم

د: از نظر زمانی فاصله نیاندازیم

ه: در تصمیم خود استوار باشیم

نکات مهم تربیتی در زمینه تشویق:

الف: تناسب را رعایت کنیم

ب: کار خوب فرد را تشویق کنیم نه خود فرد را

ج: در دفعات تشویق افراط نکنیم

۳- حفظ اقتدار تربیتی مربی:

مفهوم اقتدار؟

سخن جان لاک: نباید به بهانه لذت بخش کردن
زندگی بچه‌ها را لوس بار بیاوریم

سخن اشتاینر:

محیط تربیتی باید **نشاط انگیز** و **محبت آمیز** باشد

و

عمل تربیتی یک **عمل اصولی**، **مقدس** و **دینی** است

۴- توجه به علایق فراگیران

اهمیت، ارزش و تأثیرات تربیتی علایق

سخن اشتاینر:

- برای تحقق امکانات ذاتی خود پرورش شخصیت باید
پیرامون علایق متشکل گردد

- دانشی که از طریق علایق محرک به فرد منتقل نشود
یک دانش حفظی است و ارزش تربیتی ندارد.

راههاي ايجاد يا تقويت علايق؟

آيا اين امکان وجود دارد؟

قوانین تداعی علایق

1. قانون تداعی علاقه از کل به جزء و برعکس

2. قانون تداعی علاقه از چیزی به آنچه که منسوب به آن است

3. قانون تداعی علاقه از چیزی به مورد مشابه آن

۵- توجه به خودکاری فراگیران

Learning by doing

- تجربه دیوئی در شیکاگو

- شیوه های رایج آموزش در مدارس ما. (مقایسه با تجارب دوستان و همکاران)

۶- عشق به فعالیت‌های تربیتی:

سخن اشتاینر:

مربی که آتشی از عشق به معلمی در جان او زبانه نکشد مربی موفق نخواهد بود.

- طرح موارد مربوط به گزارش مدرسه پستالوزی

۷- توجه به افراد ضعیف:

سخنان آلن:

- کسانی که جرأت و همت خود را در درس خواندن از دست داده‌اند در درجه اول باید مورد توجه مربی باشند
- ملاک پیشرفت واقعی ذهن تالس نیست بلکه ذهن خدمتکار تالس است
- اگر کمر همت به تعلیم افراد ضعیف می‌بستیم شاهد پدیده‌های شگفت‌آوری بودیم

۸- بهره‌گیری از نفوذ شخصیت

اظهارات دانشجویان آلن:

- آنچه که بیش از هر چیز دانشجویان آلن را تحت تأثیر قرار می‌داد نفوذ شخصیت او بود
- او هرگز در صدد برقراری انضباط نبود لکن کلاسهای او بدون آنکه برای ما رنج آور باشد از سکوت محض برخوردار بود
- او هرگز از اینکه در اظهار نظری که کرده بود تجدیدنظر کند ابائی نداشت
- او به کسانی که به بزرگی تظاهر می‌کردند می‌خندید و ما می‌دانستیم که افتخارات در نظر او هیچ ارزشی ندارد

مهارت‌های تدریس

مهارت‌های تدریس

1. مهارت‌های قبل از تدریس (طراحی)

2. مهارت‌های ضمن تدریس (اجرا)

3. مهارت‌های پس از تدریس (ارزشیابی)

طرح درس روزانه

- مراجعه به درس گذشته (شیوه های مراجعه)
- معرفی کلی درس جدید
- بیان اهداف (اهداف رفتاری و غیررفتاری)
- ارائه مطالب
- کاربرد و تمرین
- خلاصه کردن
- ارزشیابی

مهارت‌های ضمن تدریس

- آماده سازی ذهنی فراگیران
- مهارت در ارائه مطالب
- مهارت در طرح سؤال (چگونه با این زمینه مواجه شویم)
- مهارت در تقویت فراگیران
- مهارت در ایجاد تمرکز

- قدرت بیان معلم

- رفتارهای غیر کلامی

- حرکت در کلاس

- سکوت

- تنوع در برقراری ارتباط

مهارت‌های پس از تدریس (ارزشیابی)

آزمون‌های شفاهی (محاسن و معایب)

آزمون‌های کتبی (تشریحی، چهارگزینه‌ای،
صحیح و غلط، تکمیلی)

۱- تشخیص انواع آزمون‌ها

۲- تهیه و اجرای آزمون‌ها

۳- تفسیر نتایج آزمون‌ها و ارائه آن به فراگیران

۴- نگهداری سوابق و گزارش پیشرفت تحصیلی

نقش‌های معلم

(اشاره‌ای به تربیت رسمی و غیررسمی)

۱- معلم یک متخصص آموزشی است (نقش تعلیمی)

۲- معلم یک مربی است (نقش تربیتی)

اشاره به سخن افلاطون و پستالوزی

۳- معلم یک محرک است (سؤال)

(چگونه سؤال کردن را سودمندتر کنیم؟)

الف: - وضوح و پیوستگی (نیاز به طراحی دارد)

ب: توقف و همپائی

(چرا معلمان مبتدی سؤالات زیادی مطرح می‌کنند ولی کمتر پاسخ دریافت می‌کنند)

(با توزیع متناسب نگاه رفتارها و علائم آمادگی برای پاسخ را شناسائی کنیم)

ج: جهت دادن و پراکندن (گروه کوچک داوطلبان فعال و گروه بزرگ آموزندگان غیرفعال)

د: رهنمون و کاوش

ادامه نقش‌ها

۴- معلم یک رهبر است

ملزومات ایفای نقش رهبری ←

- یک داور عادل باشیم

- احساسات را کنترل کنیم

- پیش‌گیرنده اضطراب باشیم

- دوست و راز دار فراگیران باشیم

- جانشین والدین باشیم

۵- معلم یک مدیر است

۶- معلم یک مشاور است

آفرینندگی به عنوان یک روش آموزش

- تفکر، اهمیت آن و اقسام آن

- تعریف تفکر همگرا و واگرا

ویژگی‌های تفکر واگرا

۱- انعطاف پذیری (نرمش) ← آزمون کاربردهای غیرمعمول

۲- اصالت ← آزمون عنوان داستان

۳- سیالی ← آزمون تعداد پاسخها

آیا آفرینندگی قابل آموزش است؟ چگونه؟

شیوه‌ها:

سوالات غیرمتعارف

پاسخهای خودانگیزته

۱- کاوش‌های کنجکاوانه فراگیران را تشویق کنیم

۲- اندیشه‌های مفید و بیان آزاد را تحسین کنیم (از قالبی شدن اندیشه‌ها بپرهیزیم)

۳- شرح حال و موفقیت‌های بزرگان را طرح کنیم

۴- فرصت بدهیم به یادگیری‌های مورد علاقه خود بپردازند (کلاپارد)

۵- مطالعه آفریننده را آموزش دهیم

۶- اجازه دهیم بدون ترس از عواقب ارزشیابی‌های ما به **تفکر**، **یادگیری** و **کشف** بپردازند

۷- به تفاوت‌های فردی توجه کنیم

با تشکر از حضور سبزه‌تان

خسته نباشید